

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

Riddersalen er De Kongelige Repræsentationslokalers hjerte. Den store sal er udsmykket med Bjørn Nørgaards 17 farvestrålende gobeliner.

(se fotos af de enkelte gobeliner her: <https://bjoernnoergaard.dk/da/works/kunst-i-det-faelles-rum/gobeliner-til-dronning-margrethe-ii>)

Tilsammen fortæller de 1.100 års Danmarkshistorie fra vikingetiden til år 2000. Gobelinerne er tæt befolkede af konger, statsoverhoveder og store personligheder, der har sat et solidt aftryk i Danmark og i resten af verden. Der er scener fra svenskernes storm på København natten mellem den 11. og 12. februar 1659 og fra årene under 2. verdenskrig, da Hitler trak mørke skyer over Europa. Der er også lys i historien. Begivenheder som Berlinmurens fald og den første månelanding har også fået plads i Bjørn Nørgaards store værk. Bag væven har et hold vævere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais arbejdet i ti år.

Gobelinerne var en gave til Dronningen i anledning af hendes 50-års fødselsdag. På Dronningens 60-års fødselsdag den 16. april 2000 blev kunstværket indviet.

De 17 gobeliner – læs i detaljer om gobelinerne her:

https://arslonga.dk/DRONNINGENS_GOBELINER_Vikingetid.htm

<https://fjernleje.filmstriben.dk/film/2306895800/dronningens-gobeliner-et-portraet-af-bjorn-norgaard>

Gobelinerne, der er fremstillet på det franske gobelinvæveri Manufactures nationales des Gobelins et de Beauvais i Paris efter Bjørn Nørgaards kartoner, var en gave fra det danske erhvervsliv til Dronning Margrethe i anledning af hendes 50-års fødselsdag i 1990. Deres tilblivelse var 10 år undervejs og blev til med hjælp fra 60 vævere, der omhyggeligt bidrog til det omfattende værk, som forestiller Danmarkshistorien fortalt i billeder. Gobelinerne blev indviet på Dronningens 60-års fødselsdag i 2000 i Riddersalen, som er en del af De Kongelige Repræsentationslokaler på Christiansborg Slot - dog først efter at blive udstillet Musée du Luxembourg i Paris, Frankrig og på Fridericianum i Kassel i Tyskland.

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

I 1999 erhvervede KØS Museum for kunst i det offentlige rum alt Bjørn Nørgaards skitse materiale. Materialet omfatter flere tusinde tegninger og kalker, hvoraf et antal udstilles sammen med de store farvede kartoner i den ny udbyggede udstillingssal øverst i museet.

Finansiering (ca 70 mio danske kroner)

AEG Dansk Aktieselskab, Albani Bryggerierne A/S, Carl Allers Etablissement A/S, A/S Det Alm. Danske Ejendoms Selskab, Rudolph Als Fondet, Andelsbanken A/S, Vinhandler N.O. Andersens Legat, APV Pasilac AS, Ellen og Ove Arkils Almenvælgørende Fond, Assurandør-Societetet, Augustinus Fonden, Baltica, Ted Bates Holding A/S, Bella Center A/S, Sophus Berendsen A/S, Den Berlingske Fond, Georg Bestle A/S & Limfjords Østers Kompagniet A/S, Bikubenfonden, Olga & Esper Boels Fond, BRF-fonden, Forlaget Børsen, C.A.C.FONDEN, ÅRHUS, Calkas A/S, Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen, Carlsen-Langes Legatstiftelse, Codan Forsikring, Grosserer Andreas Collstrop og Søn Rudolf Collstrop's Mindelegat, Commercial Leasing A/S, Dalhoff Larsen & Hornemann A/S, DANFOSS, Direktør E. Danielsen og Hustru Fond, DANISCO, Danmarks Rederiforening, Danmarks Sparekasseforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Kaution, DANSK OLIE OG NATURGAS A/S, Dansk Supermarked Gruppen og F. Salling A/S, Dansk Tyggegummi Fabrik A/S, Den Danske Bank, Den Danske Bankforening, Det Danske Handelskammer, Det Danske Luftfartselskab A/S, Det Danske Stålvalseværk A/S, DET DANSKE TRÆLASTKOMPAGNI AKTIESELSKAB, Danæg, A/S DELMEC SEMCO A/S og ENMACO A/S, DFDSA/S, DISA, DLF-FONDEN, Vinhandler Jørgen Dreyer og Hustru Elisabeth Dreyer født Andersens Legat, A/S Dumex, Entreprenørforeningen, Ferritslev Savværk A/S, FinansieringsInstituttet for Industri og Håndværk A/S, A/S Fiskeri & Nielsen, Grosserer L.F.Foghts Fond, Fonden til Fædrelandets Vel, Foss Electric, Fyens Stiftstidende A/S, Glud & Marstrand A/S, GN Store Nord as, Gori all-wood international as, GRUNDFOS International a/s, Gutenberghus Gruppen, H+H-INDUSTRI A/S, HAFNIA FONDEN, HandelsBankens Fond, Chr. Hansen's Laboratorium A/S, H.J. Hansen Holding A/S, Brødrene Hartmann's Fond, A/S Hatting Bageri, A/S Hastrup-Ekco Aluminium -Emballage Havnemøllerne - Fredericia - Odense - København A/S, J.C. Hempel's Skibsfarve-Fabrik A/S, Chr. Hendriksen & Søn A/S Skive, R. HENRIQUES JR.'s FOND, Jacob Holm & Sønner A/S, A/S Hygæa Aalborg, Knud Højgaards Fond, IBM Danmark A/S, IFV-energi i/s, Incentive A/S, INDUSTRIFAGENE, Industrirådet, ISS-International Service System A/S, Jernets Arbejdsgiverforening, A. Jespersen & Søn A/S, Konsul George Jorck og hustru Emma Jorcks Fond, Junckers Industrier A/S, Jydsk Telefon, Jyllands-Postens Fond, Jyske Bank, Jyske Bryggerier A/S, K.G. FONDEN, Kgl. Brand (Aktieselskab Det Kongelige octroierede almindelige Brandassurance-Compagni Grundlagt 1798), A/S Kjøbenhavns Sommer-Tivoli, Kjøbenhavns Telefon Aktieselskab, KKS Holding A/S, Kodak a.s., Aktieselskabet Korn- og Foderstof Kompagniet, Kryolitselskabet Øresund A/S, Købstædernes almindelige Brandforsikring gensidig, Landbrugsraadet, Larsen & Nielsen Enterprise A/S, JL-Fondet, LEGO Gruppen / OLE KIRK's FOND, J-F. LEMVIGH_MÜLLER HOLDING A/S, LK NES FONDET, Direktør civ. inv. Aage Louis-Hansens Mindefond LRF/Landsbankernes Reallånefond, Løvens kemiske Fabrik, Magasin du Nord's Fond, MANUFAKTUHANDLER-FORENINGEN I KJØBENHAVN'S ALMENE FOND, Martini & Rossi I.V.L.A.S.S.p.A. Torino, MD Foods, The John and Birthe Mayer Foundation, Bernh. Middelboes Reproduktionsanstalt København, Monberg & Thorsen Holding Koncernen, Rederiet A.P. Møller & A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Otto Mønstedts Fond, NES A/S, Familien Hede Niensens Fond, NKT A/S, E. Nobel Cigar- & Tobaksfabrikker A/S, Nordisk Fjerfabrik Holding Aktieselskab København, Aktieselskabet Nordisk Solar Compagni, NOVO NORDISK A/S, Nykredits Fond, Nørhaven A/S, Det Obelske Familiefond, Odense Staalskibsværft A/S, Lensbaron Frederik Rosenørn-Lehn Berritzgaard og baron Michael Rosenørn-Lehn Oreby, Oticon A/S, A/S Phønix Concractors, E. Pihl & Søn a.s., PLM Hastrup-gruppen, A/S Dagbladet Politiken, Louis Poulsen & Co. A/S, Privatbankens Fond, Provinsbanken A/S, RASMUSSEN & SCHIØTZ, Marie og M.B. Richters Fond, Rockwool International A/S, Royal Copenhagen A/S, Aktieselskabet Sadolin & Holmblad, Speditør Joseph Samson Samson Transport Co. A/S, Det Saxild'ske Familiefond, Fritz Schur Gruppen, SCS Holding AS, Siemens A/S, Skandinavisk Tobakskompagni's Gavefond, FLS INDUSTRIES A/S, Sparekassen Nordjyllands Fond, Sparekassen SDS, Simon Spies Fonden, Statoil Fond, Den Suhrske Stiftelse, Superfos a/s, Thomas B. Thriges Fond Thrige-Titan A/S Terma Elektronik A/S, TOMS Koncernen, Haldor Topsøe A/S, Tuborgfondet, TULIP Slagterierne a.m.b.a., Unisys A/S, Vallø Stift, Vemmetofte Kloster, as

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

Jens Villadsens Fabriker, Volvo Danmark A/S, B.W. Wernerfelt Handels-Aktieselskab, A/S Th. Wessel & Vett Magasin du Nord, A/S AALBORD PORTLAND-CEMENT-FABRIK, Aalborg Stiftstidende A/S, Århus Stiftstidende A/S

Tilblivelsesperiode
1988-2000

Materiale
Uld, silke

Mål
De fylder sammenlagt ca. 300 m²

Placering
Riddersalen, Christiansborg Slot, København

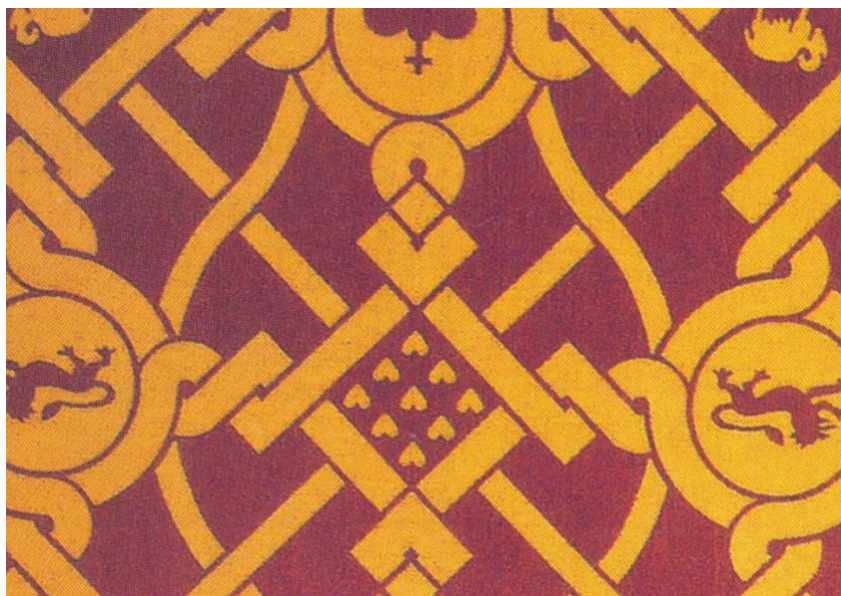
Opdragsgivere
Hendes Majestæt Dronning Margrethe II

Samarbejdspartnere
La Manufacture de Beauvais

Damasktapeter og gardiner

Arkitektur og design / 2000

Over gobelinerne løber et galleri med en serie damaskvægtapeter. De nye damaskvævede vægtapeter understreger de mange detaljerede motiver i gobelinerne. Aubergine og gul er de oldenborgske farver, der stammer helt tilbage fra den danske Kong Christian I (1448-1481), der grundlagde det oldenborgske kongedynasti i Danmark. Motiverne på damasktapeterne er symbolerne for monarkiet: Dronningens monogram, ni hjerter for Danmark, vædderen for Færøerne og isbjørnen for Grønland.

Placering
Riddersalen på Christiansborg, København

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

Udført sammen med
Georg Jensen

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

Bjørn Nørgaard Interview med Ole Bøttzauw om Asger Jorns værker på Århus Statsgymnasium og deres betydning for hans eget arbejde med de store gobeliner til Riddersalen på Christiansborg 13.04.1997

Første gang jeg så Jorns store relief og *Den lange rejse* var i sommeren '64, da jeg var 17 år og gik i gymnasiet. Sammen med en kammerat vandrede jeg over for at se Jorns værker på Århus Statsgymnasium; vi skulle også se Århus Kunstmuseum, som dengang lå ved Åen, samt Grauballemanden. Derefter gik vi videre til Jorn-museet i Silkeborg. Senere har jeg besøgt Stats-gymnasiet 6-7 gange for at se både relieffet og tapetet. Sidst jeg så *Den lange rejse*, var i vinteren 95/96 på Nationalmuseets udstilling om Jorns projekt om en nordisk kulturhistorie. Her hang tapetet sammen med de mange fotografier af nordisk folkekunst, som Jorn fik taget til projektet, der jo aldrig blev færdiggjort.

Begge værker har været af stor betydning for min måde at opfatte kunst på. For en umiddelbar og overfladisk betragtning synes der at være en verden til forskel på Jorns og mine arbejder og kunstopfattelse. Jorns værker har rod i modernismen efter 2. verdenskrig, hvor det, jeg laver, har rod i 60'ernes minimalisme og i velfærdssamfundet. Det ser vældig forskelligt ud. Den opgave, jeg lavede med gobelinerne, var en repræsentativ opgave, dvs. at det er en fremstilling af kongernes historie, som hænger i Riddersalen, som er vores væsentligste repræsentative rum ved statsbesøg. Det kan dårligt være mere repræsentativt. Modernismen derimod ville være alt andet end repræsentativ, fordi den havde oplevet optakten til 2. verdenskrig, hvor forskellige totalitære regimer ville bruge kunsten i en bestemt ideologisk tjeneste. Både i Sovjet og i Nazityskland blev der lavet en statskunst med dette formål, og de kunstnere, som ikke ville være med, blev ekskluderet og udvist.

Så på det plan repræsenterer Jørn og jeg to modsatrettede måder at fremstille et billede på, hvor det, jeg laver, ifølge modernisterne ikke er kunst, men repræsentativ dekoration, og hvor jeg så omvendt kan sige, at det, modernisterne laver, er noget helt personligt og privat, som hverken forholder sig til tradition eller fællesskab på nogen måde. Sådant kan man fremhæve hinandens gode og dårlige sider. Det er klart, at der er en afgørende forskel her.

Jørn og de nordiske billeder

Mange mennesker ser Jørn som den fabulerende, ekspressive, legende, spontane kunstner, og det er jo heller ikke forkert. Men det er en overfladisk betragtning. For hvad er egentlig baggrunden for *Den lange rejse*? Her var netop Nationalmuseets udstilling utroligt fin, og det var meget vigtigt, at *Den lange rejse* blev hængt op i dette rum side om side med den gamle nordiske folkekunst. For kikker man på Cobra-malerne og Jørn, er en af de store forskelle mellem dem og den abstrakte ekspressionisme, som også blomstrede på den tid - og også mellem Cobra og den konkrete kunst med bl.a. Richard Mortensen - at Jorns kunst er figurativ. Det er figurer, billedfortællinger. Og når man ser dem sammen med hans kæmpearbejde med nordisk folkekunst og middelalderens kunst i det hele taget, så står det klart, at for ham har der været en sammenhæng mellem det at udtrykke sig nu og så den tradition, disse billeder udspringer af. Derfor satsede han så meget på at lave den bog om nordisk kultur og kunst. Jørn rejste rundt i Norden sammen med den franske fotograf, Francheschi, som tog 20.000 optagelser. Også nordiske videnskabsmænd var knyttet til projektet, men der opstod uenighed, fordi Jørn ville bestemme over billederne. Han mente, at han som billedkunstner vidste mere om billeder end videnskabsmændene. Udstillingen på Nationalmuseet handlede om dette projekt, som ikke blev afsluttet.

Jørn arbejdede i flere parallelle spor, hvor det ene er den evige søgen efter nordiske billeder, det andet hans eget værk. Der er ikke nogen direkte tolkning fra det ene til det andet. Men de ideer, han har fået ved at arbejde med det historiske materiale, har intuitivt og indirekte påvirket hans egne billeder. Man kan opfatte hans billeder som figurative billedfortællinger - ikke fortællinger som konkrete historier, men historier, der ikke længere har den klarhed og tydelighed, som de kunne have i tidligere former for samfund. I

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

modernistisk kunst troede man på, at den enkelte kunstner gennem sin intuition og personlighed kunne udtrykke disse ting i et selvstændigt billedsprog.

Et af Jorns spor, hans undersøgelser af nordisk kunst bl.a., har haft stor indflydelse på min metode, så uden på nogen måde at sammenligne Jorns store værk med mine forsøg, er der, så forskellige udtryk det end er, en sammenhæng i den historiske metode.

Mine tapeter er også bygget på en lang række historiske iagttagelser, men mine forholder sig til et encyklopædisk udviklingsforløb i en også politisk historie, hvor Jorns mere havde karakter af grundforskning og ideen om, at billedet i sig selv havde en værdi som historisk kilde uden om det talte ord - også fordi en del af den tid, han beskæftigede sig med, ligger historisk fur de skrevne kilder, eller hvor disse ikke er særlig præcise eller slet ikke findes; her er billeder og genstande vigtige vidnesbyrd. Det er hans påstand, at billedkunstneren er bedre i stand til at aflæse disse kilder end videnskabsmændene, fordi billedkunstnerens fag er at aflæse billeder, mens videnskabsmændene har en akademisk videnskabelig tradition, som væsentligt bygger på skriftlig tolkning, altså ordet.

Det andet spor er hans kunst. Hvorfor begynder en modernistisk kunstner som Jorn på dette her - at sidde og væve? Det hænger sammen med hans engagement i kunstbevægelserne *Bauhaus Imaginiste* og *Internationale Situationister*. Jorn forholdt sig uhyre bevidst til Bauhaus-bevægelsen i mellemkrigstiden, som delvis svarer til ideer, som prærafaelitterne i England i slutningen af 1800-tallet havde. Disse bevægelser var fælles om dette at pege tilbage på kunsten før renæssancen. Middelalderkunsten med katedralen som idealet - bygget af en social organisme, af håndværkere, billedkunstnere og arkitekter, som tilsammen danner en social helhed. Prærafaelitterne kritiserede den kapitalistiske produktion for at forarme arbejderne, kulturen, produktet og derigennem samfundet. De så meget klart, at den kapitalistiske produktion ville skabe et forarmet og splittet samfund og et arbejde, som ikke har nogen mening. Og de har jo ret et langt stykke af vejen. William Morris lavede en anden type værksteder - det var værksteder, hvor de lavede tapeter - som producerede produkter af høj kunstnerisk værdi, og det var fremragende håndværk. Bauhaus delte deres drøm om at arkitekter, billedkunstnere og håndværkere skulle arbejde sammen og højne den dagligdags billedproduktion. Det er også der, man skal forstå Jorns interesse for keramikken og tapetet: som udtryk for folkekunst og kontinuitet, optagetheden af, hvordan billederne bliver ved med at vandre rundt i kulturen og tolke den i et helt nyt billedsprog. Dette i kombination med Bauhaus-ideerne, hvor keramikken og det vævede er sociale, fordi det er håndværksfremstillet billedproduktion, som ikke foregår, mens man er alene hjemme i sit atelier. Det er altså en drøm om, at billedet også indgår i en håndværksmæssig produktionsform, at billedkunst og billedfortællinger arbejder sammen.

Jeg er påvirket og har lært af Jorns arbejde mht. det fortællende, brugen af det historiske og udgangspunktet i Bauhaus-ideen og prærafaelitterne. *Den lange rejse* er sammen med *Det store relief* et hovedværk i dansk og europæisk kunst. Ved denne fortælling i det lange format overholdes den traditionelle arbejdsform, idet han laver skitser, malede forlæg og kartoner til *Den lange rejse*. Det er en lang - struktureret - vævet billedfortælling. Der er en lang række figurer. Jeg ser bl.a. det kolde Niflheim, det mørke Ginungagab og det varme Muspelheim. Stregen ligger der som en struktur, ornamentet, vikingernes slyngmotiv, og binder figurationerne sammen. Han må have kigget på de middelalderlige tapeter, Bayeux-tapetet og det nordfranske Angers, som forestiller Johannes Åbenbaring.

Det giver en anden karakter og kvalitet at bruge håndværkere. Billedet får en anden substans. Man får en anden tid vævet ind i billedet. Når kunstnere også holder fast i skulpturen og i vævningen, er det, fordi næsten al billedproduktion i dag bliver elektronisk. Der er en værdi i, at der er billeder, der bliver ved at være der, står fysisk stille, for et billede aflæses aldrig ens fra gang til gang. Det gælder også helt enkle

3 Highlights Forår 2024 Christiansborg Slot - Gobelinerne af Bjørn Nørgaard sammen med håndværkere fra Manufactures Nationales des Gobelins et de Beauvais

billeder. Man er som tilskuer grundlæggende alene med billedet. At væve sådan et billede giver en situation, hvor man fører samtale med sig selv og figuren. Det påvirker også figuren.

Der er relativt stramme principper. Jeg tegner skitser og en grundtegnning i 1:1, som overføres på papir, herefter går alt håndværksmæssigt. Jeg maler ikke kartonerne selv, og jeg væver jo heller ikke. Jorns arbejdsproces har nok ikke været så forskellig herfra. Pierre Wemaëre (som var med i hele *Den lange rejses* proces fra tegninger til færdig vævning (red. bemærkning)) er den, der kan væve. Motivverdenen er i hovedsagen Jorns. Tendensen er, at den, der har lavet råskitsen, betragtes som kunstneren. Bauhaus og prærafaelitterne og middelalderens kunstværksteder så anderledes på det - her var alle lige »fine« og »lige«. Der er i hvert tilfælde stor overensstemmelse mellem karton og tapet i *Den lange rejse*. Omvendt er der selv i mine gobeliner, hvor forlæggene ligger endnu fastere, et væld af beslutninger, som skal tages løbende under vævningen. Jeg kom ca. tre gange om året til gobelinværkstedet. Jeg væver ikke selv som Wemaëre og Jorn. De lavede deres egen »fabrik«. Det kunne vi ikke med vores 270 kvadratmeter.

Deres vævning har trods alt været mere overskuelig. Til mine gobeliner er der 17 kartoner, til hver af disse er der nogle hundrede tegninger, skitser og udkast. Vi startede i 1988, og mine to assistenter har i mellemtiden fået henholdsvis 2 og 3 børn, og selv har jeg fået et barnebarn.

Det er en lang rejse at lave et sådant tapet.